

TAJANA PLEŠE

*Hrvatski restauratorski zavod
Odjel za kopnenu arheologiju
Kožarska 5
HR – 10000 ZAGREB
tplese@h-r-z.hr*

ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA U DVORIŠTU BIVŠEG PAVLINSKOG SAMOSTANA U LEPOGLAVI

**UDK 904:726.711 (497.5)
Izvorni znanstveni rad**

Arheološka istraživanja dvorišta bivšeg pavlinskog samostana u Lepoglavi započela su 2003. god. i nastavljena 2004. god. u sklopu opsežnih istražnih radova na samostanskom kompleksu koje provodi Hrvatski restauratorski zavod. Istražena je južna polovica istočnog dijela dvorišta te njegov cijeli zapadni dio. Istražen je srednjovjekovni samostan. Ova istraživanja su dopuna dosadašnjih sondažnih istraživanja (SUPRPMO 1972–1974; BALOG 1991–1993).

Arheološka istraživanja dvorišta bivšeg pavlinskog samostana u Lepoglavi započela su 2003. i nastavljena 2004. god.¹ Istraživanja su provedena u okviru opsežnih radova na samostanskom kompleksu radi njegove prenamjene u pastoralni centar, a tijekom kojih je predviđeno i uređenje spomenutog dvorišta. Kako su ti radovi obuhvaćali izmjene cjelokupne infrastrukture, bilo je potrebno arheološki istražiti prostor dvorišta kako bi se potvrdio i dokumentirao gotički samostan poznat otprije kako u pisanim povijesnim dokumentima tako i u dokumentaciji prethodnih istraživanja.

1. UVOD

O cijelom lepoglavskom kompleksu postoji mnogo povijesnih izvora čiji se podaci u pravilu podudaraju. Jedan od najvažnijih izvora je svakako opsežno djelo Kamila Dočkala *Povijest pavlin-*

¹ Prva istraživanja trajala su od 10. do 27. rujna 2003. god. U njima je sudjelovao student arheologije I. A. Marković Ribić a fizičku ispomoc, samo u manjem dijelu radova, osigurala je župa. Istraživanja 2004. god. trajala su od 19. srpnja do 19. studenoga. Uz dva stručna suradnika (dipl. arheolog M. Radigović i student arheologije I. A. Marković Ribić) koji su djelomično sudjelovali u istraživanjima, i grupu radnika koji su bili fizička ispomoc pri istraživanju, ostvarena je suradnja s Kaznionicom u Lepoglavi koja je ljubazno ustupila desetak zatvorenika bez čije bi pomoći radovi bili znatno usporeni. Istraživanja provodi Hrvatski

restauratorski zavod (voditelj projekta je B. Matica, d.i.a., a voditelj arheoloških istraživanja T. Pleše, dipl. arheolog i prof. pov. umjetnosti). Zahvaljujem se dr. sc. Ž. Demu i prof. V. Štrkalju na stručnim savjetima kojima su pomogli u tumačenju istraženog srednjovjekovnog korpusa, akademiku V. Morkoviću na savjetima prilikom terenskih istraživanja, V. Borcu i R. Šaki na fotografijama koje su snimili u krajnje nepovoljnim vremenskim uvjetima te mr. sc. A. Marinković, A. Azinović Bebek, P. Puhmajeru i E. Šurini na savjetima i prijateljskoj pomoći.

skog samostana Blažene Djevice Marije u Lepoglavi (DOČKAL 1953) koji u sklopu svoje interpretacije samostana citira sve dostupne povijesne dokumente.²

Prvi poznati gospodari lepoglavskog kraja bili su pripadnici plemićke obitelji Bebek (Bobek, Bubek). Po nestanku njihove loze, darovnicom kralja Sigismunda svi njihovi posjedi prešli su u ruke grofova Celjskih. Postojao je i grad Lepoglava (koji se najvjerojatnije nalazio na brdu Gorica), jer se samostan u njihovim listinama vodi kao *sub Lepoglava*.³ Grofovi Celjski porušili su nekoliko svojih gradova (najvjerojatnije da ne bi pali u vlast zulumčara) a među njima i Lepoglavu. Samostanu je od prvih dana pripadalo mnogo posjeda, među inim i samo selo Lepoglava te Sestrunc, Očura, Purga, Bušinec...

Prva povijesna isprava koja spominje osnivanje lepoglavskog samostana je listina datirana 13. XII. 1455. god., kojom kralj Ladislav V na molbu lepoglavskog vikara Ivana potvrđuje darovnicu bana Ulrika Celjskog datiranu 15. 10. 1455. god.. U njoj se navodi da je njegov djed Herman Celjski (1385–1436 g.) ban hrvatsko-dalmatinski od 1400. do 1408. a ban cijele Slavonije od 1423. do 1433. god., osnovao samostan.⁴ O tom prvom samostanu se prema povijesnim podacima zna samo da je zajedno s vrtom bio ograđen čvrstim zidom koji je na uglovima imao okrugle kule. Pretpostavlja se da je kompleks je bio sagrađen na cenobijalnoj osnovi, čime se tipološki uklapa u standarde samostanske arhitekture. Od te prve faze izgradnje ostalo je sačuvano svetište s dijelom crkvene lađe i zvonika, što je prvi zamijetio Gj. Szabo uočivši grbove Celjskih u zaglavnom kamenju svetišta.⁵ Crkvu Uznesenja Marijina u nebo (kasnije je titular promijenjen u Bezgrešno začecje Marijino) 1415. god. posvetio je zagrebački biskup Eberhard Alben. Prema tradiciji, uz staru sakristiju crkve stajala je kapela sv. Duha još od 1426. god., kada ju je posvetio akvilejski patrijarh Ludovik de Teck.⁶ Drugi povijesni dokumenti koji bi eventualno mogli dati neke potankosti o izgledu i položaju prvog samostana uništeni su u turskom razaranju oko 1481. god.⁷

Nakon provale Turaka, koji su oko 1481. god. srušili i spalili samostan i crkvu, cijeli je kompleks obnovljen i fortificiran velikom donacijom Ivana Korvina 1492. god. Korvinov samostan spominju Krištolovec i vikar Martin Borković kao osnovu na kojoj je sagrađen novi samostan.⁸

2 BENGER s.a.; DOČKAL 1953; EGGERER 1663; KAUK 1895; KLAIC 1908; KRČMAR s.a.; KRIŠKO 1967; KRIŠTOLOVEC s.a.

3 Lepoglavski kraj nalazi se u Hrvatskom zagorju i ograđen je prirodnom barijerom masiva Ivančice a središnji dio mu čini Bednjansko polje – močvarno i nepovoljno za stvaranje naselja. Stoga su se u nemirna vremena refugiji smještali na obroncima i istaknutim vrhovima. I pretpostavljeni burg Lepoglava (spominje ga Gj. Szabo: *...na gorici su se do nedavno još jasno vidjeli tragovi oveće građevine.*) je po svojoj prilici bio smješten na markantnom uzvišenju, strmoj Gorici. Od antičkih nalaza sačuvano je samo nekoliko komada antičkog novca i keramike te pretpostavljena trasa antičke ceste u smjeru Radoboja. KRIŠKO 1967: 1–3, prema SZABO 1919; ŠIMEK 1994: 111–123.

4 DOČKAL 1953: 156 prema A. EGGERER: *Lepoglavski samostan ima svoj početak neizvjesne godine, ali ipak oko godine 1400. osnovao ga je Herman Celjski...*; DOČKAL 1953: 156 prema I. KRIŠTOLOVEC: *Po utrnuću hrvatske loze slavne obitelji Bobeka prešla su dobra ove obitelji na grofove Celjske ili po ženskoj lozi ili izravno darovnicom kraljeva ugarskih...Potomak ove obitelji grof Herman II Celjski osniva oko godine 1400. naš samostan u Lepoglavi, bilo da je htio ugoditi Bogu dobrim djelima, bilo da je bio oduševljen za novi red Pavlina.*

5 DOČKAL 1953: 156, prema KRIŠTOLOVEC: *...u prvoj crkvi postojao je samo jedan oltar koji je bio odijeljen od ostatka crkve željeznom ogradom da bi braća mogli nesmetano prisustvovati službi. Stari vele da je crkva bila dosta mala, zapravo da je bila crkvice koju su Turci spalili. Valja spomenuti da je Hermanova crkva ovom zgodom bila do temelja srušena i da je po Ivanu Korvinu sagrađena sasvim nova sadašnja crkva. Tako je lepoglavska crkva postala veličajni spomenik ne grofa Hermana Celjskog nego hercega Ivana Korvina.*

6 DOČKAL 1953: 164 prema KRIŠTOLOVEC: *Prema predaju posvetio ju je akvilejski patrijarh Ljudevit de Teck /Tech/ koji je vladao od g. 1419. do 1423. God. 1423 zauzela je Venecija Akvileju, pa je patrijarh pobjegao u naše strane i došao u Lepoglavu, gdje je baš Herman Celjski sagrađio Pavlinima novi samostan.*

7 Iako je taj datum povijesno nepotvrđen, sigurno jest to da je taj palež počinjen u vrijeme vladavine Matije Korvina (1457–1490) ili u vrijeme njegovog nasljednika Vladislava II (1490 – 1516), no u svakom slučaju do 1493. god., kada je sklopljeno primirje sa sultanom Bajazitom.

8 DOČKAL 1953: 156–158 prema KRIŠTOLOVEC: *Da cijelo mjesto bude jače i da redovnici budu sigurniji od provale neprijatelja, okružuje ugledni patron crkvu kula-*

Od 1503. god. djeluje latinska gimnazija (*seminarium studiorum*) a od 1582. god. profana gimnazija, prva takve vrste u kontinentalnoj Hrvatskoj. Turci su 1640. god. (prema nekim izvorima 1648. god.) napali Lepoglavu te je samostan ponovo srušen zbog posljedica velikog požara. Obnova je započela 1650. god. Novi samostan bio je planiran u obliku pačetvorine (kraće istočno i zapadno krilo te duže sjeverno; južnu stranu zatvarala je crkva koja je produžena prema zapadu s dva predvorja kako bi odgovarala novim dimenzijama). Gradnjom novog samostana srušena je stara sakristija a s njom i kapela sv. Duha. Kapela je nanovo sagrađena pored sakristije u istočnom krilu samostana. General Pavao Ivanović je s ocima i braćom ušao u novi, prostrani trokatni samostan 23. siječnja 1656. god. U samostanu je nadugo nakon otvorenja osnovana Visoka škola za filozofiju (ujedno i prvo hrvatsko sveučilište). U vrijeme vikara Anselma Jankovića je 1675. god. samostan ponovo opasan zidom.

Nakon što je Josip II god. 1786. izdao odredbu o ukinuću pavlinskih samostana, redovnici su napustili Lepoglavu. Iste god. osnovana je lepoglavska župa. Tek 1806. god. samostan je prešao u posjed Zbornog kaptola čazmanskog. Posjed je 1854. god. kupio državni erar zbog otvaranja kaznonice tako da je samostan prilikom preuređenja pretrpio znatne arhitektonske promjene. Prema nacrtima arhitekta H. Eckhela sagrađen je 1914. god. novi zatvor (koji je tada radi nastojanja da se humanizira kazneni režim bio jedan od najmodernijih u Europi), čime se donekle rasteretila zgrada samostana. Iako su postojali planovi da se samostan već tada vrati svojoj namjeni, postao je prvo zatvor za političke zatvorenike a kasnije i koncentracioni logor. U Drugom svjetskom ratu samostan je pretrpio znatna oštećenja. Najveća devastacija nanesena mu je 1945. god. prilikom povlačenja njemačke vojske kada je eksplodirala golema količina streljiva i eksploziva. Na direktnom udaru se našlo cijelo zapadno krilo koje je u potpunosti srušeno, a zračnim udarom teško je bila poljuljana konstrukcija stare crkve. Obnova cijelog kompleksa započela je u manjem opsegu u razdoblju od 1946. do 1952. god. Od tada pa sve do danas traju s prekidima opsežni konzervatorsko – restauratorski radovi (KRIŠKO 1967:3–17; HORVAT 1982:3).

2. DOSADAŠNJA ISTRAŽIVANJA

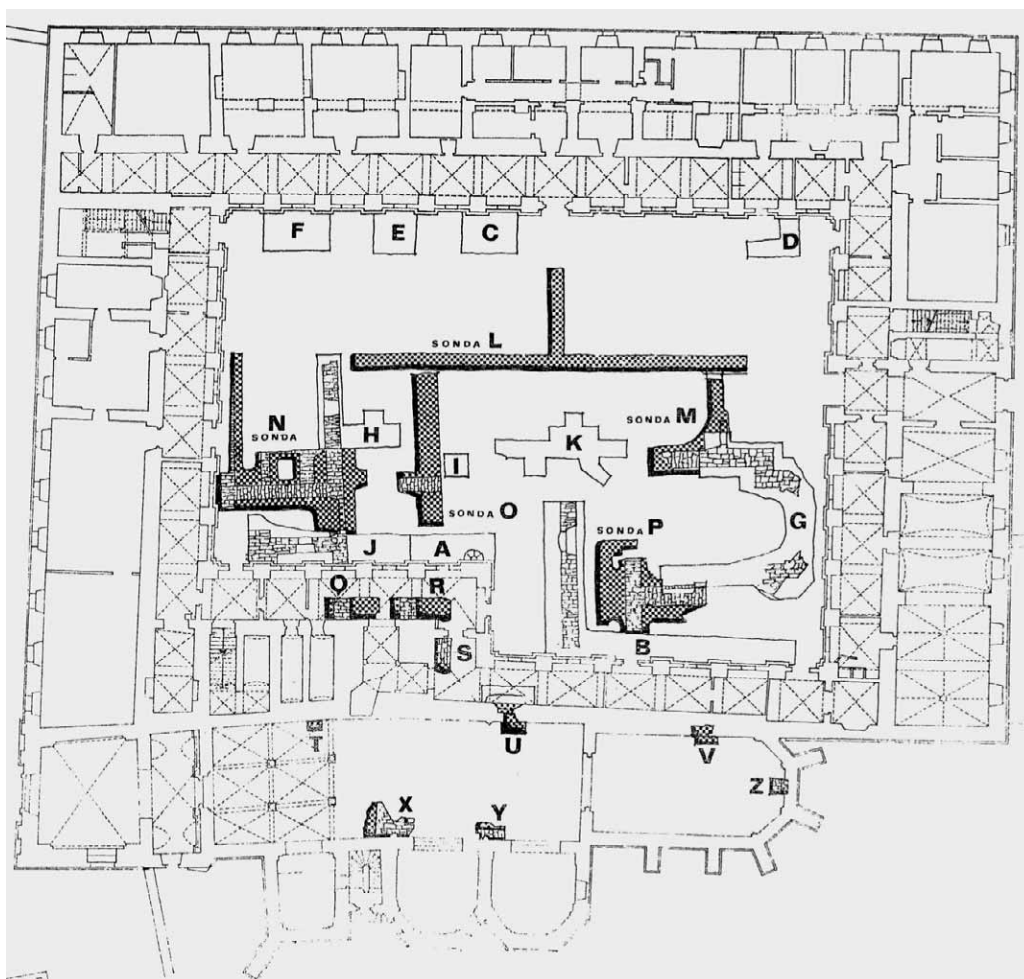
Prva arheološka istraživanja provela je češka institucija SUPRPMO⁹ u razdoblju od 1972. do 1974. god. u sklopu restauratorsko-konzervatorskih istraživanja prvenstveno na crkvi, a djelomično i na tada dostupnim dijelovima samostana i dvorišta. Dvadeset godina kasnije, od 1991. do 1993. god., manja arheološka istraživanja proveo je Z. Balog u prizemlju južnog krila baroknog samostana.

Arheološka istraživanja u cijelom samostanskom kompleksu od 1972. do 1974. god. bila su mahom sondažnog karaktera, odnosno radilo se onoliko koliko im je dopuštao kaznionički režim te zahtjevi sigurnosti i funkcionalnosti KPD Lepoglava. Češka ekipa arhitekata i arheologa bila je prvenstveno angažirana na sanacije svoda u crkvi, no kako je posao iziskivao opsežna dodatna istraživanja, u dogovoru s Regionalnim zavodom za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu otvorene su i arheološke sonde u prostoru klaustra (*...da se pronađu podaci o opsegu srednjovjekovne građevinske djelatnosti...*) koje su bile određene na osnovi teoretskog lociranja i orijentacije srednjovjekovnog samostana u odnosu na crkvu i toranj (GRUPA AUTORA 1973: 1).

ma, a cijeli samostan opkopom koji se u svako vrijeme mogao napuniti vodom. Nastavlja da se... stvorila osnova da se na bedemima kojima je bio opasan mali Korvinov samostan podigne novi samostan u obliku pačetvoprine... te da su...na opkopima uzvišenog vojvode Ivana Korvina koji su okruživali cio stari samostan, položeni novi temelji.

⁹ Státní ústav pro rekonstrukce památkových mest a objektů v Praze, Československo. Istraživanja su vodili ing. P. Blecha, arch. J. Hlavatý, arch. K. Kunca, arch. S. Rybičková i arch. R. Vyškovský.

Podaci o istraživanjima SUPRPMO-a sačuvani su, nažalost, samo djelimično a među njima najvažniji je tlocrt cijelog samostanskog kompleksa s ucrtanim sondama.¹⁰ U samom klausturu bilo je otvoreno 16 sondi označenih slovima od A do P. Ostale sonde nalaze se u prizemlju južnog krila baroknog samostana te u samoj crkvi (prilog 1).¹¹

Prilog 1. Tlocrt samostanskog kompleksa s prikazanim arheološkim sondama (SUPRPMO 1974)

10 Osim spomenutog tlocrta, jedini dostupni materijal je prvi dio izvještaja (*Arheologija I*, Prag, 1973.), nekoliko tlocrta i idejnih rekonstrukcija istraženog samostanskog kompleksa te nekoliko fotokopija fotografija sondi. Dokumentacija istraživanja iz 1974. god. (tekstualni dio, situacija i nacrti) istraživanja više ne postoji u dosjeu.

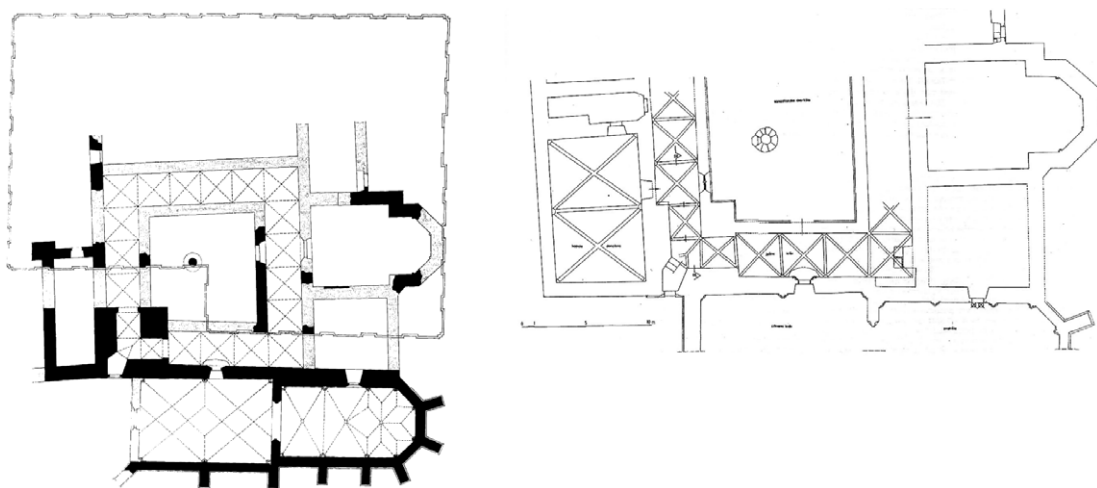
11 Istražene sonde obilježene su slovima koja odgovaraju godinama istraživanja (A–K 1972.; L–P 1974.). Unutar sondi istraženih 1972. nađeno je sljedeće: A – zdenac; B – zid položen u smjeru S–J s otvorom; C – prema tlocrtu

sterilno, ali prema tekstu dnevnika se tu nalaze dva paralelna zida koja se navodno spajaju sa zidovima iz sonde E; D – sterilno; E – jednaka situacija kao u sondi C; F – sterilno; G – poligonalna apsida; H – zid položen u smjeru S–J; I – sterilno; J – zidna konstrukcija orijentirana I–Z; K – prema tlocrtu sterilno, ali u dnevniku se spominje podnica i neki arhitektonski detalji.

Unutar sondi istraženih u nastavku radova 1973. nađeno je sljedeće: L – sterilno; M – zid položen u smjeru I–Z (nastavak sonde G); N – zid položen u smjeru I–Z s tri poprečna

Ispravno tumačenje rezultata istraživanja SUPRPMO-a otežava nekoliko činjenica. Osim sondažnog istraživanja, nedostupnosti dijela dokumentacije (dio istraženog materijala trebalo je rekonstruirati prema malobrojnim fotokopijama fotografija) i nedostatka visinskih kota, najveći problem je nepodudaranje dostupnog tekstualnog dijela dnevnika s tlocrtom na kojem su prikazane istražene sonde. Iz navedenih razloga valja uzeti u obzir mogućnost pogrešne interpretacije nekih podataka.

Nakon dvogodišnjih sondažnih istraživanja češki stručnjaci su djelomično rekonstruirali srednjovjekovni samostanski sklop. Samostan je organiziran oko nepravilnog klaustra s decentriranim zdencem. Sa sve četiri strane određen je križno svođenim hodnicima. S južne strane samostanski sklop određen je crkvom. Istočno krilo samostana definirali su na južnoj strani pravokutnom prostorijom odnosno sakristijom na koju se nastavlja objekt kvadratnog broda zaključen na istoku poligonalnom apsidom za koji su pretpostavili da je kapela odnosno kapitulana dvorana. Sjeverni kraj istočnog krila definirali su kao pravokutnu prostoriju s prolazom prema istoku. Zapadni dio samostana rekonstruirali su u vidu dvije međusobno povezane pravokutne prostorije. Sjeverno krilo nisu definirali. Na jugozapadnom kutu prizemlja zvonika (kroz koji prolaze hodnici klaustra) pretpostavili su nepravilni, koso postavljeni ulaz. Odredili su liniju zapadnog pročelja crkve s portalom koje je uvučeno u odnosu na zapadno samostansko krilo (prilog 2, 3).

Prilog 2,3. Rekonstrukcija srednjovjekovnog samostana (SUPRPMO 1972, 1974)
(crno-istraženi srednjovjekovni zid; sivo-pretpostavljeni srednjovjekovni zid)

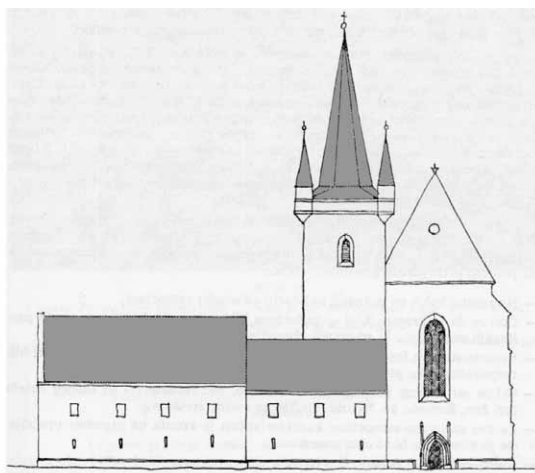
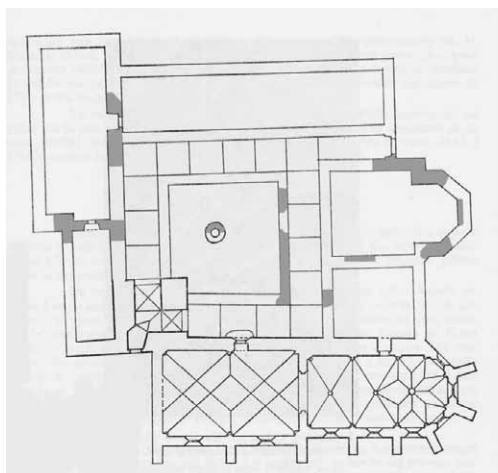
Prijedlog rekonstrukcije tlocrta samostanskog sklopa daje i Z. Horvat. Potvrđuje češku organizaciju samostana oko klaustra s decentriranim zdencem koji je određen s četiri svođena hodnika. Klaustar nije egzaktan paralelogram kao ni ostale prostorije u samostanu, a ta nepravilnost prema Horvatu je jedna od karakteristika dvorskog praškog graditeljskog kruga (HORVAT 1989: 95–111).

kraka (nastavak sonde H i J); O – zid položen u smjeru I–Z; P – zidna konstrukcija S–J i I–Z.

Temelji istraženi u sondama H, J i N tvore jednu cjelinu s onima koji su istraženi u prizemlju zvonika (sonde Q, R i S).

U dvorišnim sondama ustanovili su tri sloja – srednjovjekovni (smješten relativno plitko) debljine oko 40 cm, sloj građevnog šuta s mnogo lomljenih komada kamena i opeke (oko 25–30 cm) te najmlađi sloj zemljanog materijala sa šoderom (15–20 cm).

Zapadno krilo rekonstruirano kao dva pravokutna prostora od kojih je sjeverniji širi i duži od južnog. Ovo krilo isturenije je prema sjeveru od sjevernog krila. Istočno krilo rekonstruirano na južnom dijelu kao Česi (sakristija na koju se nastavlja kapela odnosno kapitularna dvorana) no na sjevernom kraju ga zatvara poligonalno zaključenim hodnikom koji ima prolaz prema istoku (pretpostavljeni vrt). Iako o sjevernom krilu nema arheoloških podataka, smatra da je u njemu bila smještena kuhinja, re-fektorij te prostorije gospodarskih funkcija. Južno krilo zatvara crkva. Kao srodne primjere navodi samostane u Kamenskom i Modrušu. Majstore graditelje povezuje s krugom praške radionice Petra Parlera (prilog 4, 5; HORVAT 1982 : 12–32; 1989: 95–111).

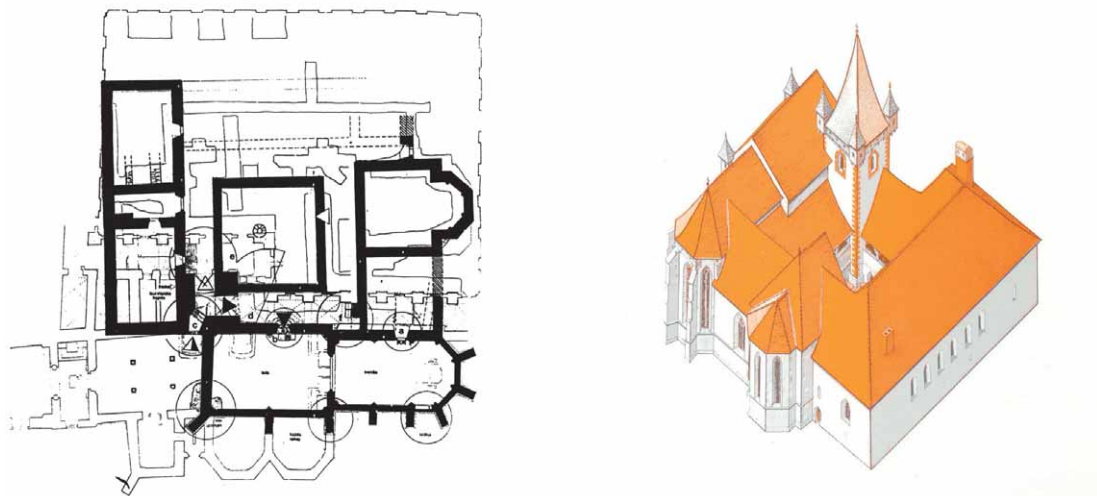
Prilog 4, 5. Rekonstrukcija tlocrta i zapadnog pročelja samostana (Horvat 1982.)

Horvat napominje da se ne zna kako su izgledali najraniji pavlinski samostani. Mnogo ih je pregrađeno krajem 15. i početkom 16. stoljeća. Ti pavlinski samostani nisu imali velike klaustre, objekti su bili raspoređeni oko tri strane dok četvrtu zatvara crkva, a karakterističan je i zvonik na zapadnom pročelju gdje se često nalazi ulaz u samostan.

Arheološka straživanja početkom devedesetih (1991. i 1993. god.) proveo je Z. Balog u prizemlju zvonika i južnog krila baroknog samostana.¹² I Z. Balog samostan definira kao razvedeni građevinski kompleks grupiran oko dvorišta (10,8 x 10,8 m). S južne strane je samostan određen crkvom koja prema Balogovoj interpretaciji nema otvora na zapadnom pročelju. Jedni ulaz u cijeli samostanski sklop smješta u JZ kut prizemlja zvonika. Sačuvani križnobreasti svod prizemlja zvonika navodi kao jedini spomenik očuvanog svoda gotičkog klaustara u kontinentalnoj Hrvatskoj.¹³ U rekonstrukciji istočnog krila samostana zadržava raspored sakristije i kapele dok sjeverni kraj zatvara poligonalno zaključenim otvorom. Zapadno krilo rekonstruirao je kao dva pravokutna prostora jednake širine odvojena poligonalno zaključenim hodnikom. Sjeverno krilo tlocrtno ne određuje (prilog 6, 7).

¹² Istraživanja je proveo na prostoru koji zatvaraju sonde Q, R, S i U čeških iskapanja. Balogove sonde još su uvijek otvorene, tako da je bilo moguće napraviti kontrolna mjerenja i uspoređivanje niveleta podnica koje su ostale nedirnute atmosferilijama, novovjekovnom infrastrukturom i brojnim građevinskim radovima.

¹³ Kao važnije podatke i tragove gotičkih klaustara spominje ostatak svodnog sustava u Vočinu, hodnik samostana u Remetincu te nalaze u samostanu u Kamenskom. BALOG 1993a: 7–21; 1993b: 173–185; 1996: 21–46; 1997: 85–92

Prilog 6, 7. Rekonstrukcija tlocrta i aksonometrija samostana (Balog 2004, 1996)

3. ISTRAŽIVANJA 2003. GODINE

Probna arheološka istraživanja 2003. god. su, radi promjene plana cjelokupnih radova na baroknom samostanu, bila svedena na minimum tako da se nisu mogli provesti planirani radovi, nego se istraživanju pristupilo u radikalno smanjenom opsegu bez fizičke ispomoći. Stoga je planirano cjelovito definiranje objekta zaključenog poligonalnom apsidom bilo svedeno na tlocrtno potvrđivanje čeških rezultata te na njihovu dopunu.¹⁴ Iskop je bio uvelike određen novovjekovnim i suvremenim intervencijama, uglavnom instalacijama i komunalnim infrastrukturama te građevinskim zatvorskim konstrukcijama (slika 1).

Češki stručnjaci su djelomično istražili istočni dio građevine zaključene na istoku poligonalnom apsidom koju su definirali kao kapelu, odnosno kapitularnu dvoranu. U rekonstrukcijama samostana (SUPRPMO, Horvat, Balog) kapela/kapitularna dvorana je bila povezana s crkvom pravokutnom prostorijom (sakristijom) s južne strane dok je sa zapadne strane bila povezana s klaustrom.

Istraženi su temelji pravilno orijentirane (smjer istok–zapad) poligonalne apside. Širina apside je 570 cm, dubina 420 cm a širina zidova je 125 cm. Smještena je uz istočno krilo baroknog samostana s blagim otklonom prema zapadu. Nad oba kuta začelnog zida apside podignut je temelj istočnog samostanskog krila. Na sjevernoj strani apside je presječena dijagonalno postavljenim zidanim opečnim kanalom i recentnom instalacijom za vodu koja je presjekla i njen južni zid. Sam začelni zid apside je do samog dna temelja uništen postavljanjem olovnih instalacija u dva paralelna kanala. U svakom od četiri kuta apside istražena je po jedna baza službe (tročtvrtni segment kružnice). Spomenutim građevinskim intervencijama sjeverna i jugoistočna baza su uništene tako da su sačuvane samo u tragovima. Sjeveroistočna je uništena neposredno prije početka arheoloških

14 Apsida je bila određena sondom čeških iskapanja G, sjeverni zid pretpostavljene kapele istražen je u sondi M dok je južni temelj bio istražen u sondi P. Uz navedene son-

de valja spomenuti i sondu B (nastavak na sondu P) kojom se pokušao riješiti komunikacija kapele s crkvom i južnim krilom samostana, no u njoj nije bio nalaza.

Slika 1. Pogled sa zvonika na istraženi istočni dio dvorišta (foto T. Pleše)

radova, no ostala je sačuvana u visini od 15tak cm. Samo je ona južna sačuvana gotovo bez oštećenja i ta nosi klesarski znak (slika 2–5).¹⁵ U jugoistočnom kutu apside istražena je i manja površina opечne podnice koja se nalazi na višoj niveleti od popločenja hodnika klaustara.

Djelomično su bili istraženi sjeverni i južni temelji zidova koji se određuju kao zidovi broda pretpostavljene kapele/kapitularne dvorane. Sjeverni zid (položen u smjeru istok–zapad, širine 125 cm i istražene dužine 570 cm) određen na zapadnoj strani je krajem sonde gdje je uočen znatni visinski pad. Na istočnom kraju je pak zaključen masivnim ugaonim klesancem oko kojeg je bila otvorena kontrolna sonda. Do dna temelja se zbog male širine iskopa nije došlo, no ustanovljeno je da taj dio zida nije bio žbukani. Nažalost, prostor sjeverno od ovog zida nije mogao biti istražen tako da nema novih podataka o komunikaciji ove građevine s prolazom evidentiranim češkim istraživanjima.

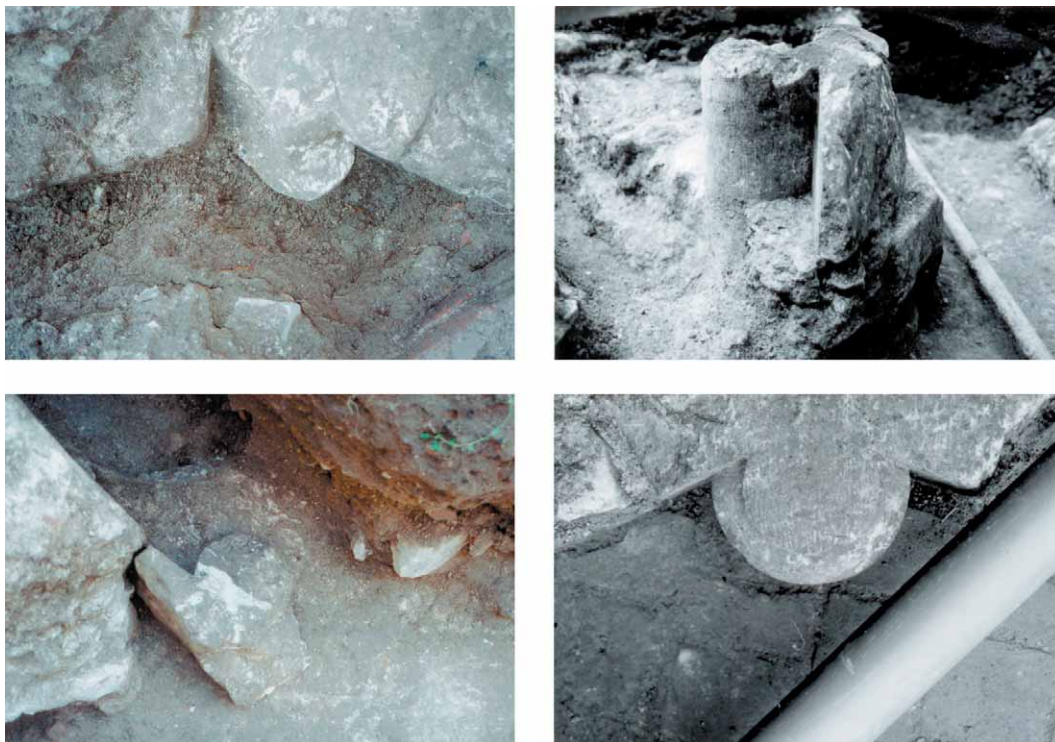
Temelj južnog zida kapele/kapitularne dvorane samo djelomično odgovara sjevernom zidu jer ne tvore simetričnu tlocrtnu dispoziciju. U svim rekonstrukcijama pretpostavljeno je pravilno rame apside. Iako se neposredno uz taj dio zida nalazi betonski kolektor čijim postavljanjem je uništen dio zida, rame apside nije nađeno čak ni u tragovima. No, kako je južni dio kapele u nekoliko navrata presjecan kanalima infrastrukture, valja pretpostaviti da graditelji nisu odstupali od uobičajene simetrije odnosa apside i broda, te da je južno rame postojalo.

Kako prostor unutar same apside kao i prostor broda nikad nije istražen, teško je sa sigurnošću potvrditi koja je bila njena namjena. Moguće je da je to bila kapela sv. Duha koja je podignuta 1426. god. (srušena prilikom pregradnje samostana 1650. god.) te koja je (kasnije) služila kao kapitularna dvorana.

¹⁵ Klesarske znakove Z. Balog dijeli u tri grupe – znak klesara (mala oznaka koju klesar urezuje u vidljivu površinu klesanca po dovršenju obrade i koja je karakteristična samo za njega te kojom dokazuje obavljeni posao), po-

moćne oznake (vrlo bitne jer su pomoćni korak u montaži; najčešće su korišteni »X», »+» i »Y») te crteži na sljubljenim stranama arhitektonskih elemenata. BALOG 1995: 99–119.

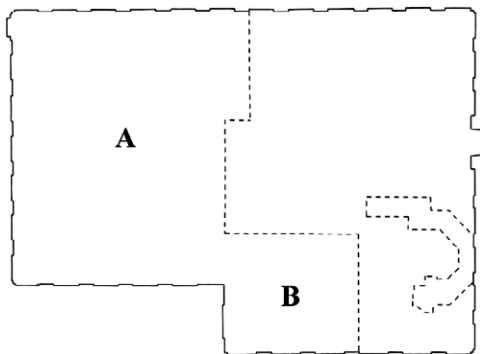

Slika 2–5. Baze službi poligonalne apside (foto I. Marković Ribić)

4. ISTRAŽIVANJA 2004. GODINE

Dvorište je tijekom istraživanja bilo podijeljeno u dvije velike sonde određene postojećom arhitekturom krila baroknog samostana – sonda A (slika 6) koja obuhvaća zapadni dio dvorišta (25,5 x 20,5 m) te sonda B koja je trebala obuhvatiti preostali dio dvorišta. Kako je u tijeku radova došlo do promjene plana istraživanja cijelog kompleksa, istraživanja unutar sonde B su morala biti smanjena samo na njen južni dio (12 x 12,5 m) (prilog 8).

Prilog 8. Shematski prikaz podjele dvorišta na istražene sonde A i B

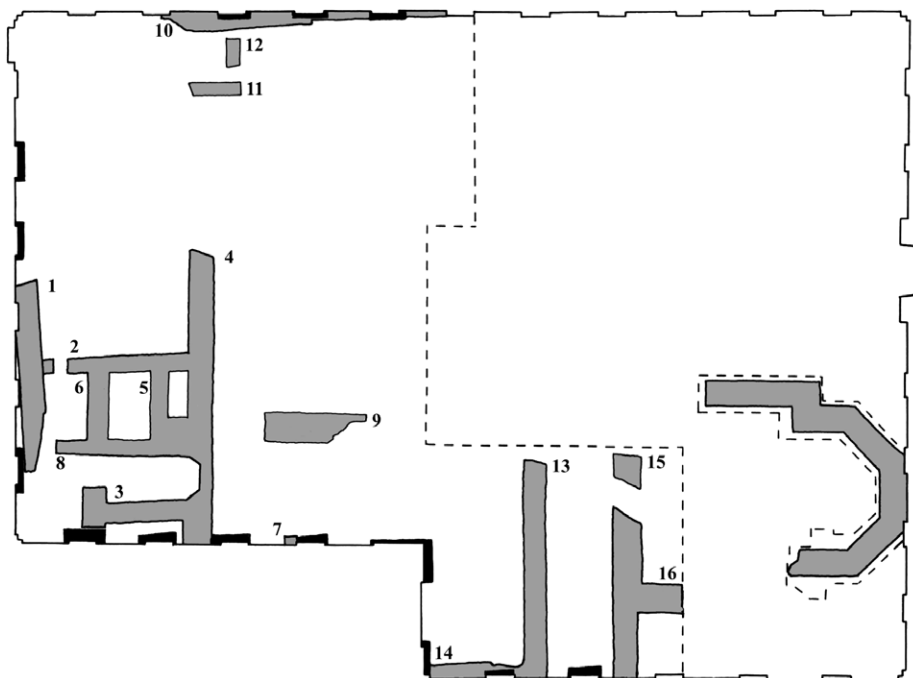

Slika 6. Pogled s istoka na sondu A prije istraživanja (foto T. Pleše)

Ovdje valja napomenuti da je cijelo dvorište uništeno ne samo zidanim kanalima i svim drugim vidovima infrastruktura nego i rušenjem zapadnog krila samostana 1945. god., nakon čega su bili izvedeni i opsežni građevinski radovi. U konačnom tlocrtu nisu ucrtane sve novovjekovne i suvremene instalacije nego samo one koje su svojim postavljanjem i izgradnjom utjecale na promjene u substrukturama, odnosno samo one koje su porušile dijelove srednjovjekovne arhitekture.

4.1. Sonda A

Sonda A¹⁶ određena je postojećom arhitekturom – sjevernim pročeljem zapadnog dijela južnog krila te pročeljima zapadnog i sjevernog krila samostana. Svi istraženi temelji zidova obilježeni su brojevima, a hodnici su određeni po svom položaju (prilog 9). U ovom dijelu dvorišta istražen je zapadni dio srednjovjekovnog samostanskog kompleksa. Iako se njegov položaj mogao očekivati i prema otprije poznatim nacrtima, ovogodišnja istraživanja donijela su osim nekih potvrda i odgovora i neka nova pitanja.

Prilog 9. Shematski prikaz zidnih struktura istraženih u sondama A i B 2004. godine
(sivo: srednjovjekovni nalazi; crno: temelji baroknih lezena)

Zid 1 položen je paralelno (s manjim otklonom) sa zapadnim krilom baroknog samostana (istražena dužina 930 cm). Njegovu punu širinu (110 cm) bilo je moguće ustanoviti samo na jednom manjem dijelu. Temelj je pretrpio znatna oštećenja kako na svom južnom dijelu (vodovodne betonske instalacije) tako i na sjevernoj strani gdje je prekinut probijanjem podrumskog prozora. Uz njegov najjužniji dio, kod spoja s temeljem baroknog samostana, nađeni su tragovi opečne podnice ko-

16 Istraživanja u zapadnom dijelu dvorišta obuhvatila su SUPRPMO sonde A, C, E, F, H, I, J, N i O.

ja podlazi pod temelj zapadnog krila samostana. Pretpostavljalo se da je taj zid bio zapadni pročelni zid gotičkog samostana, no navedeni položaj opečne podnice to dovodi pod znak sumnje. Sjeverno od spoja sa zidom 2 napravljena je dugačka, uska kontrolna sonda u kojoj se spustilo do dna temelja. Na istočnom profilu zida unutar spomenute sonde nađena je žbuka sivkastobijele boje krupnijeg granulata i grube strukture.

Zid 2 okomit je na zidove 1 i 4 (položen je u smjeru istok – zapad). Širina mu varira od 70 do 90 cm, a istražena dužina je 730 cm. Nakon spoja sa zidom 1 presječen je betonskom cijevi, no nastavlja se nakon 80tak cm i spaja sa zapadnim pročeljem zida 4. Na njega se okomito prema jugu spajaju temelji zidova 5 i 6.

Zid 3 položen je paralelno (također s manjim odmakom) s južnim krilom baroknog samostana. Njegov zapadni kraj uništen je dugotrajnim natapanjem oborinskim vodama iz betonskog ugaonog šahta (kut koji zatvaraju zapadno i južno krilo baroknog samostana). Na istočnom kraju se spaja sa zidom 4. Na sredini ovog zida istražen je dobro očuvani kameni prag sa stepenicom kojim je prostorija povezana s 20 cm nižim, poligonalno zaključenim, opečno popločenim hodnikom. Otvor je u tlocrtu ljevkastog oblika (širok 135 cm na unutarnjem dijelu i 118 cm na dijelu prema hodniku). Na istočnoj i zapadnoj strani zid je određen s dva okomita kraka (smjer sjever – jug), čime se prema jugu zatvara pravokutna prostorija¹⁷ koja je bila popločena opekom ili kamenom (vjerojatnije kamenom jer se sačuvana podloga za podnicu bitno razlikuje od ostalih podloga na koje je položena opeka). Zabunu u ranijem određivanju širine tih zidova (sjeverni krak je širine 104 cm, a južni 130 cm) izazvalo je korištenje srednjovjekovnih zidova za temelje baroknih baza lezana kao i korištenje istog materijala pri gradnji baroknog samostana. Radi istog problema pogrešno je bio definiran zapadni profil sjevernog kraka zida 3.

Zid 4 položen je u smjeru sjever – jug. Njegova najveća istražena duljina je 1420 cm a prosječna širina 120 cm. Na južnom dijelu spaja se s istočnim krakom zida 3 dok je na svom sjevernom dijelu uništen zidanim novovjekovnim kanalom za odvodnju oborinskih voda te svođenim opečnim kanalom. Na temelju su ustanovljena dva otvora. Južniji prag (dubine 65 cm i širine 140 cm) izrađen je od dva reda fino obrađenog klesanca. Njime je ostvarena komunikacija poligonalno zaključenog hodnika i zapadnog klaustarskog hodnika. Drugi prag nalazi se 550 cm sjevernije. To je dublji otvor (dubina 115 cm, širina 160 cm) od kojeg je ostao sačuvan samo jedan red klesanaca (širina 160 cm, dubina 26 cm). Na sjevernoj strani ovog praga zid je u cijeloj sačuvanoj visini bio obložen ciglom. Prema zapadu se na zid 4 nastavlja već spomenuti zid 2, a južnije od njega zid 5. Sjeverno od spoja sa zidom 2 te na samom sjevernom kraju zida bile su otvorene dvije kontrolne sonde. Naime, u cijelom prostoru između zidova 1 i 4 nije nađen nikakav trag podnice, iako se istraživalo ispod nivoa opečne podnice kako zapadnog hodnika klaustara, tako i poligonalno zaključenog hodnika. U obje sonde je na istoj dubini nađena zaglađena vapnena masa. Radi crvenkastosivkaste boje može se pretpostaviti da je riječ o podlozi za neku podnicu. Popločenje nije sačuvano, pa je moguće da ga nije ni bilo nego da je ovdje riječ o batudi. Nažalost, cijeli taj prostor nije mogao biti istražen u cijelost do dubine spomenute batude zbog ograničenih financijskih sredstava ali i zbog velike kubikaže iskopa.

Zid 5 tlocrtno ima oblik slova L – jedan krak paralelan je sa zidom 4 (širina 80 cm, dužina do okomitog nastavka 220 cm) a drugi je krak paralelan sa zidom 2 (širina 180 cm, dužina 180 cm). Na svojoj južnoj strani određen je dugačkom, fino klesanom kamenom pločom kojom definira sjeverni dio poligonalno zaključenog hodnika. Zajedno sa zidovima 2 i 4 zatvara pravokutni prostor manjih dimenzija (220 x 100 cm). Na dnu tog prostora nađena je deblja zaglađena vapnena podloga tamnosive boje koja ima pad od 10 cm prema zapadu.

¹⁷ Južni dio prostorije istražen je u prizemlju južnog krila samostana unutar češke sonde O.

Zid 6 položen je u smjeru sjever – jug. Širok je 90 cm, no s obje strane ima proširenja tako da maksimalna širina iznosi 130 cm, a dug je 325 cm. Pliće je temeljen i lošije građe od drugih istraženih zidova. Na sjevernom kraju se spaja sa zidom 2 dok se na južnom kraju okomito nastavlja na zid 8. Ta tri zida (5, 6 i 8) zatvaraju manji pravokutni prostor (200 x 330 cm) unutar kojeg je nađena veća količina zapečene zemlje. Uz južni dio ovog zida napravljena je kontrolna sonda u kojoj se došlo do dna temelja. Na njemu nisu uočeni tragovi žbuke.

Zid 7 je ostao minimalno sačuvan (širina 45 cm, dužina 55 cm). Nalazi se neposredno iza zapadni profil baze lezene južnog krila baroknog samostana.¹⁸ Može se zaključiti da je zid bio položen u smjeru sjever – jug te da je bio dio istočnog zida zapadnog hodnika klaustera.

Zid 8 položen je u smjeru istok – zapad. Istražene je dužine 460 cm i 65 cm širine. Na istočnom kraju se spaja sa zidom 5, a na sredini sa zidom 6. Na zapadnom kraju je određen betonskom cijevi. S južne strane određen je opečnom podnicom poligonalno zaključenog hodnika. Struktura ovog zida daleko je kvalitetnija od ostalih istraženih zidova. Uz sjeverni profil zida je napravljena kontrolna sonda. Zid je s te strane bio žbukan finom bjelkastom žbukom sitnijeg agregata. Na dnu sonde nađena je opečna podnica niža 50tak cm od podnice u poligonalno zaključenom hodniku. Kako su opeke na dnu te sonde bile nađene u vrlo lošem stanju, teško je odrediti kako su bile položene. Daljnje širenje sonde u bilo kojem smjeru nije bilo moguće (zbog betonske cijevi i opečnog zidanog kanala) tako da nije istraženo u kojem je odnosu ovaj zid sa zidom 1 niti da li se nađena podnica nastavlja dalje prema sjeveru.

Zidovi 3, 4, 5 i 8 određuju pravokutni hodnik koji je na istočnoj strani poligonalno zaključen. Po cijeloj dužini hodnik je presječen instalacijom gromobrana, a na zapadnoj strani uništen je zidanim opečnim kanalom i betonskom cijevi. Hodnik je popločan opekama. Cijeli istočni dio popločen je pravilnim paralelnim redovima opeka koji odgovaraju načinu slaganja opeka zapadnog hodnika klaustera. Oko zapadnog ruba praga na zidu 3 mijenja se način polaganja prema shemi jedan red opeka po dužini (sjever – jug) pa dva reda po širini. Do takve promjene u polaganju opeke vjerojatno je došlo nakon neke građevinske intervencije. Može se potvrditi da se u taj hodnik ulazilo s dvije strane. Obje komunikacije su uočljive u vidu kamenih pragova (ulaz iz smjera pravokutne prostorije koju zatvara zid 3 te ulaz preko južnijeg praga na zidu 4, odnosno komunikacija sa zapadnim hodnikom klaustera). Ono što je posebno važno jest to da je ustanovljen nastavak podnice u prostoru između zapadnog krila samostana i betonske cijevi. Može se zaključiti da je hodnik u sjeverozapadnom kutu najvjerojatnije bio definiran južnim rubom zida 1 kao i da se taj hodnik nastavlja ispod baroknog temelja. Daljnji smjer i oblik hodnika u smjeru zapada potvrdilo bi istraživanje u prizemlju zapadnog krila samostana. Još jedan prolaz mogao bi se pretpostaviti na dijelu jugozapadnog kuta baroknog samostana koji je danas uništen spomenutim natapanjem. Naime, unatoč veoma lošem stanju nalaza te visokom stanju raspadanja nađenoga građevnog materijala, mogao se uočiti crveni sloj debljine oko 5 cm koji odgovara debljini opečne podnice. Nadalje, nađena su i tri manja klesanca postavljena u ravnoj liniji koja se nastavlja na sjeverni rubom zapadnog kraka zida 3. Ta tri klesanca mogla bi se definirati kao neki oblik praga. Stoga bi se uz veliki oprez dalo pretpostaviti da se hodnik nastavlja u smjeru juga. No samo bi istraživanja u južnom krilu samostana mogla potvrditi ovu tezu. Najproblematičnije je odrediti kako je hodnik bio određen sa sjeverne strane. Njega na istočnom dijelu jasno zatvara južni dio zida 5 što se vidi prema opečnoj podnici koja je s njime usklađena. Problem je nekorespondiranje podnice sa zidom 8. Naime, zid 8 nalazi se oko 20 cm ispod razine opečne podnice i njegov južni rub ne odgovara pretpostavljenom sjevernom rubu podnice koja ga na nekim sačuvanim dijelovima i prelazi što je najuočljivije u zapadnom dijelu hodnika. Postoji

18 SUPRPMO je ustanovio postojanje tog zida u sondi R koja se nalazila u prizemlju zvonika.

mogućnost da se hodnik nastavlja dalje prema sjeveru prelazeći na tom dijelu preko zida 8 radi opečne podnice koja se, unatoč vrlo maloj kvadraturi i lošem stanju očuvanosti može pratiti uz zapadnu liniju zida 6 te uz zapadnu stranu betonske cijevi. Valja napomenuti da se zbog nadzemnog kanala nije moglo ustanoviti daljnje pružanje popločenja prema zapadu. Na osnovi ovog dijela podnice (čiji smjer polaganja opeke nastavlja shemu polaganja u samom hodniku) može se pretpostaviti da se hodnik nastavlja prema sjeveru i kao i da su ga određivali zidovi 1 i 6. Ako se potvrde sve navedene pretpostavke, hodnik bi se mogao rekonstruirati u križnoj tlocrtnoj dispoziciji – s jednim krakom postavljenim u smjeru sjever – jug te s drugim poprečnim krakom položenim u smjeru istok – zapad (slika 7).

Slika 7. Pogled sa sjevera na istraženi zapadni dio srednjovjekovnog samostana (poligonalno zaključeni hodnik sa zidovima 1–6 i 8) (foto V. Barac)

Iz poligonalno zaključenog hodnika ulazi se u zapadni hodnik klaustara. Hodnik je popločan opečnom podnicom. Opeka je slagana u pravilnim redovima koji su okomiti na zid 4, tj. redovi su položeni u smjeru istok – zapad. Hodnik je sačuvan u svojoj punoj širini samo na svom najjužnijem dijelu, odnosno na dijelu koji zatvara zapadni profil zida 7 i istočni profil zida 4. Na istočnoj strani hodnika nije nađen ni jedan građevni element (stepenica ili prag) kojim bi se ostvarila komunikacija s 20cm nižim nenatkrivenim dijelom klaustara. U hodniku su bile nađene dvije pravokutne rupe pravilnih dimenzija. Jedna se nalazi u južnijem dijelu hodnika (80 x 70 cm) a druga neposredno uz istočni profil zida 4 (210 x 80 cm). Može se pretpostaviti da su nastale u vrijeme istraživanja SUPR-PMO-a kao kontrolne sonde (istraživanje strukture temelja ispod nivoa podnice). Drugo rješenje trebalo bi tražiti u funkcionalnim zahtjevima samostana (npr. odvodnja vode).

Svakako najzanimljiviji nalaz u hodniku je opeka koja se nalazi uz zapadni rub južnije rupe te koja na sebi ima urezanu 1728. godinu (slika 8). Ta godina upućuje na problem da se do danas nije uspjelo ustanoviti kada su pojedini dijelovi srednjovjekovnog samostana pregrađivali i dograđivali u razdoblju od Korvinove obnove samostana do turskog razaranja 1640. god.. Razlog tako kasnog

godini stoga treba tražiti u brojnim pregradnjama i dodavanjima infrastruktura, a može se pretpostaviti i da je samostansko dvorište jedno vrijeme funkcioniralo na nekoliko različitih niveleta.¹⁹ No nikako ne bi valjalo radi te godine na opeci hodnika klaustera dovesti u pitanje srednjovjekovnu dataciju istraženog kompleksa.

Slika 8. Opeka s urezanim godinom u zapadnom hodniku klaustera (foto V. Barac)

Hodnik i njegovo popločenje uništeno je kako na istočnom, tako i na sjevernom dijelu spomenutim svođenim kanalom te masivnim zidanim kanalom za odvodnju oborinskih voda (širine 120 cm) koji je položen u smjeru J/JZ – S/SI. Taj kanal je dovoljno plitak tako da nije uništio popločenje samog klaustera, ali je uništio zapadni dio zida 9.

Zid 9 položen je u smjeru istok – zapad (širina 110 cm, sačuvana dužina 420 cm). Istočni dio zida uništen je najvjerojatnije prilikom ukopa svođenog kanala, a zapadni dio spomenutim zidanim kanalom. Sjeverni i južni profil ovog temelja u cijelosti su nepravilni. Može se pretpostaviti da je na južnoj strani bio spojen sa zidom 7, čime bi se klaustar odredio sa sjeverne i zapadne strane, no taj spoj je u cijelosti uništen. Temelj najvjerojatnije definira sjeverni hodnik klaustera što potvrđuje sjeverni klaustarski kanal za odvodnju oborinske vode.

U cijelom prostoru od zida 9 do sjevernog krila baroknog samostana nije nađen ni jedan nalaz arhitekture. Opečno popločenje sjevernog hodnika oko klaustera nije nađeno (bar ne na istraženom dijelu) a nije nađen nikakav nalaz koji bi uputio na postojanje sjevernog krila gotičkog samostana. Ovakav nedostatak nalaza išao bi u prilog tezi o nepostojanju sjevernog krila samostana, odnosno o njegovoj trokrilnosti. No valja uzeti u obzir opečno popločenje zapadnog hodnika koje je položeno prema sjeveru sve do sjevernih vrata na zidu 4. Time se otvara mogućnost taj dio podnice pripada najzapadnijem dijelu sjevernog hodnika.²⁰

Uz istočni rub sonde A napravljena je kontrolna sonda (širina 120 cm, dužina 180 cm i dubina 300 cm) no u njoj osim debelog sloja štuta nisu ustanovljeni nikakvi slojevi. Taj je prostor očito u nekoliko navrata bio prekanan brojnim građevinskim intervencijama i instalacijama.

19 Z. Horvat smatra da nije jasno kako su korespondirali gotički samostan (približno jednako velik kao barokni klaustar) i novosagrađeni barokni, odnosno da li je gotički samostan bio srušen kada je u cijelosti podignut barokni objekt ili je pak bio rušen sukcesivno. HORVAT 1982:13.

20 Daljna potvrda postojanja sjevernog hodnika se može naći u istraživanjima SUPRPMO-a sjeverno od spomenutog zida (sonde I i K). U sondi K su našli opečnu podnicu koja se spominje samo u dnevniku. Prema poziciji sonde može se pretpostaviti da nađena podnica pripada sjevernom hodniku klaustera.

Postojeća infrastruktura (betonski šahtovi, cijevi i postamenti, splet zidanih opečnih kanala) najviše je uništila je sjeverozapadni kut dvorišta. Zidani svođeni kanal položen je dijagonalno (JI – SZ) preko cijelog dvorišta tako da je njegova konstrukcija uništila i veliki dio nalaza u drugom dijelu iskopa (sonda B). Na taj kanal se upravo u SZ kutu priključuje većina cijevi postojeće infrastrukture. Stoga je istražen samo istočniji dio sonde A (u kojem je gustoća cijevi nešto manja) gdje su definirana tri zida.²¹

Zid 10 položen je paralelno (s malim odklonom) sa sjevernim krilom baroknog samostana (istražena dužina 1490 cm). Na najširem dijelu širok je 95 cm, no naglo se lomi i sužava na 30 cm tako da je prema istočnom rubu sonde jedva vidljiv i stapa se s temeljima baroknih lezena. Nije mu bilo moguće odrediti ni istočni ni zapadni rub. Temelj se razlikuje od ostalih zidova svojom masivnom, čvrsto zidanom konstrukcijom od grubog lomljenca s obilno korištenim vezivom krupnijeg agregata.

Zid 11 paralelan je sa zidom 10 (položen je u smjeru istok – zapad). Širok je 70 i sačuvane dužine 252 cm. Na istočnoj strani spaja se sa zidom 12, a njegov nastavak prema zapadu uništen je svođenim kanalom.

Zid 12 položen je u smjeru sjever – jug tako da spaja zidove 10 i 11. Širok je 70 cm i sačuvane dužine 135 cm. Na sjevernoj strani spoj sa zidom 10 uništila je betonska cijev. Spoj sa zidom 11 na južnoj strani uništen je vodovodnom instalacijom. Jasno se može vidjeti da su zatvarali jednu relativno malu prostoriju (minimalne širine 200 cm i dužine 250 cm). Upitno je koja je bila namjena tog prostora. Naime, ni na jednom mjestu ovog dijela dvorišta ne postoji ni jedan oblik spojnice s drugim dijelom samostanskog korpusa. Točnije, ne postoji ni jedan dio koji bi mogao potvrditi povezanost kompaktnog dijela gotičkog samostana koji je istražen u južnom dijelu dvorišta s ovim nalazom u njegovom sjevernom dijelu. Može se pretpostaviti da su ova tri temelja dijelovi sjevernog krila samostana ili da su pak dijelovi obrambenog sustava koje spominje Krištolovec (*...da cijelo mjesto bude jače i da redovnici budu sigurniji od provale neprijatelja, okružuje ugledni patron crkvu kulama, a cijeli samostan opkopom koji se u svako vrijeme mogao napuniti vodom.*) DOČKAL 1953: 156–158 prema Krištolovec. Potvrdu bilo koje od navedenih pretpostavki trebalo bi potražiti u neistraženom istočnom dijelu samostanskog dvorišta (slika 9).

Slika 9. Pogled s juga na istražene zidove 10, 11 i 12 (foto V. Barac)

21 Ovaj dio dvorišta istražio je SUPRPMO sondama F, E i C (od Z prema I). Nađena su dva paralelna zida u sondama E i C koji nisu ucrtani u tlocrtu ali se spominju u dnevniku. Za ta dva zida češki stručnjaci su pretpostavili da su

oni dio nekog objekta ili ogradnog zida, dok su za južniji od dva istražena zida pretpostavili da je dio terase potpornog zida na padini terena u dvorištu srednjovjekovnog samostana.

Valja ponovno napomenuti da je samostanski zidni korpus istražen u sondi A znatno uništen infrastrukтурama tako da ne postoji ni jedan temelj zida sačuvan u cijelosti. Manju štetu nanijela su četiri zidana ali srećom plitko postavljena odvodna kanala (postavljeni u pravilu na gotičke podnice), dok su velika oštećenja nanesena postavljanjem kako betonskih instalacija, tako i dubokim, svođenim, opečnim kanalom koji dvorište dijeli po dijagonali u smjeru SZ – JI. Petnaestak instalacija od kojih se gotovo sve isprepliću u sjevernom dijelu sonde dodatno su otežale istraživanja ove sonde. Istraživanja su bila otežana i velikim količinama grubog štuta i šljake koja čini veći dio ispune zapadnog dijela dvorišta (slika 10, 11).

Daljnje istraživanje je dodatno usporilo osim vremenskih uvjeta i ručno zatrpavanje istražene sonde zbog nemogućnosti korištenja teške mehanizacije. U novostvorenim uvjetima istraživanja su nastavljena samo u južnom dijelu predviđene sonde B.

Slika 10. Pogled s istoka na sondu A nakon istraživanja (foto V. Barac)

4.2. Sonda B

Sonda B trebala je obuhvatiti cijeli istočni dio dvorišta, no radi spomenutih razloga opseg radova je reduciran samo na njegov jugozapadni dio. Sonda B bila je također određena kako postojećom, tako i istraženom arhitekturom.²² Sonda je s južne i zapadne strane omeđena krilima baroknog samostana, sa sjeverne strane sjevernim zidom srednjovjekovnog klaustara dok se sa zapadne strane

²² Istraživanja u jugozapadnom kutu istočnog dijela dvorišta obuhvatila su SUPRPMO sonde A, B i P.

Slika 11. Pogled sa sjevera na sondu A tijekom istraživanja (foto V. Barac)

spaja sa sondom A. Glavni cilj istraživanja bio je gotički klaustar kojeg se istražilo onoliko koliko dopušta postojeća arhitektura. Drugi cilj istraživanja unutar ove sonde bio je pokušaj lociranja pročelnog zida kapele/kapitularne dvorane (slika 12).

Slika 12. Pogled sa zvonika na sondu B prije istraživanja (foto T. Pleše)

Kako je sonda znatno smanjena, nije bilo mogućnosti pratiti zid 9, odnosno sjeverni zid klaustra, prema istoku. No koliko je bilo moguće vidjeti iz profila sonde, nastavak zida 9 sačuvan je u vrlo fragmentarnom stanju.

Zid 13 postavljen je u smjeru sjever – jug (širina 110 cm, najduži istraženi dio 1070 cm) tako da određuje istočnu stranu klaustra. Svojim južnim dijelom podlazi pod južno krilo samostana. Na sjevernoj strani, gdje se trebao spojiti sa zidom 9 te tako zatvoriti sjeveroistočni kut klaustra uništen je svodenim kanalom. Na njegovom sjevernom dijelu nalazi se sačuvani prag (širina 152 cm) kojim se komunicira s klaustom. Na njemu su uočljive kasnije intervencije u vidu prezidavanja samog praga opekom, no ostali su sačuvani i veći kameni dijelovi izvornog praga. Ovaj zid je pretrpio najveća oštećenja tako da je na nekim mjestima sačuvan čak ispod nivoa podnice u istočnom hodniku.

Zid 14 položen je u smjeru istok – zapad (širina 80 cm, dužina 480 cm) čime određuje klaustar s južne strane. Ovaj temelj svojim većim dijelom podlazi pod temelje južnog krila samostana, a i cijeli njegov zapadni dio nalazi se pod temeljem zvonika.²³ Na istočnoj strani spaja se sa zidom 13. Kut koji zatvaraju je ujedno i jedini sačuvani kut gotičkog klaustra.

²³ Zapadni nastavak ovog zida istražen je unutar češke sonde S, koja je bila smještena u prizemlju južnog krila ba-

roknog samostana odnosno prizemlju zvonika.

Zid 15 položen je u smjeru sjever – jug i paralelan je sa zidom 13 (širina 140 cm, sačuvana dužina 670 cm). I on svojim južnim dijelom podlazi pod južno krilo samostana dok je kao i zid 13 na sjevernoj strani presječen svođenim kanalom. Nastavlja se sa sjeverne strane kanala u dužini od svega 160 cm te u potpunosti nestaje prije sjevernog ruba sonde. Nakon sjevernog spoja sa zidom 16 temelj ima proširenje od 10 cm na istočnoj strani. Pretpostavlja se da je ovaj zid zapadni pročelni zid kapele/kapitularne dvorane. Očekivani prag odnosno komunikacija s brodom kapele nije nađen jer je kanal prekinuo zid upravo na tom mjestu. Na najjužnijem dijelu zida, između spoja sa zidom 16 i pročelja samostana istražen je čak 170 cm široko i vrlo duboko temeljeno proširenje čija je funkcija ostala upitna.

Zid 16 orijentiran je na istok – zapad i spaja se okomito na zid 15 (širina 145 cm, istražena dužina 230 cm). Istočni kraj mu je definiran granicom sonde. Može se pretpostaviti da se nastavlja prema istoku te da je on temelj južnog zida kapele/kapitularne dvorane. Nažalost, na sjevernom spoju zidova 15 i 16 nije nađen nikakav trag podnice koji bi riješio pitanje popločenja broda kapele.

Zidovi 13 i 15 zatvaraju opečnom podnicom popločen istočni hodnik gotičkog klaustura. No, u ovom hodniku opeke nisu složene okomito na zidove koji ga određuju (u smjeru istok – zapad) nego pod kutom od 45°. Razlog takve promjene polaganja opeke u odnosu na shemu zapadnog hodnika klaustura treba tražiti u kasnijim građevinskim radovima.

U sjevernom dijelu hodnika istražena je u cijelosti sačuvana kasnija intervencija u vezi s odvodnjom vode – opečni kanal »V» presjeka (širina 24 cm) koji je presjekao prag na zidu 13 i imao je izljev u istočni odvodni kanal klaustura. Budući da je na mjestu pretpostavljenog spoja sa zidom 15 i ovaj opečni kanalić (smjer istok – zapad) presječen svođenim kanalom, nije moguće zaključiti da li je postojala neka njihova povezanost. Oko spomenute intervencije postavljene su opeke drugačih dimenzija. Ta promjena je vidljiva i oko baze barokne lezene. Stoga se može pretpostaviti da su obje promjene istovremene i da bi ih se moglo datira u vrijeme gradnje baroknog južnog krila samostana.

I u ovom hodniku su nađene nepravilne rupe u popločenju koje najvjerojatnije, kao i one iz zapadnog hodnika, datiraju iz vremena istraživanja SUPRPMO-a (slika 13).

Slika 13. Pogled sa zvonika na istočni hodnik gotičkog samostana (foto V. Barac)

Klaustar je istražen koliko je to omogućila postojeća arhitektura. Tlocrtno je klaustar bio najvjerojatnije definiran kao kvadrat pravilnih dimenzija (10,8 x 10,8 m) koji određuju istraženi zidovi 7, 9, 13 i 14. Potvrđena je njegova dužina koju određuju zidovi 14 i 9 a njoj najvjerojatnije odgovara jednaka ili neznatno duža širina koju određuju zidovi 13 i 7 (kao što je već spomenuto, nije bilo moguće potvrditi koji profil zida 7 je istražen – istočni ili zapadni). U sredini klaustara nađena je kamena kruna zdenca (unutarnji promjer 75 cm) koji je vidljiv samo djelimično jer ga na južnom dijelu presjeka temelj zvonika. Zanimljivo je da je njegova pozicija naglašeno spolijom ugrađenom u sjeverni profil spomenutog temelja (slika 14).

Slika 14. Pogled s istoka na istraženu sondu B (foto V. Barac)

Prostor klaustara je u cijelosti popločen sitnijim lomljencem. Popločenje je ostalo dobro sačuvano, osim u zapadnom dijelu koji je uništen zidanim opečnim kanalom koji je uništio i zidove 9 i 4. Uz sve tri strane određene zidova 9, 13 i 14 klaustar ima i danas funkcionalni sistem kanala za odvodnju oborinskih voda od krupnijih, pravilnih ploča lomljenca (slika 15). Vjerojatno je takav kanal postojao i uz zapadni zid, ali nije nađen. U sjeverozapadnom kutu klaustara, neposredno uz zid 9, na dijelu popločenja se jasno može vidjeti da je korišten u dužem razdoblju te da je pregrađivan u skladu s novonastalim potrebama. Na tome mjestu uklonjena je kamena podnica te je ukopana rupa ogradena s tri klesanca. Dva duža klesanca imaju po jedan plitki utor na sredini te su na jednom kraju oblo završeni. Treći, najmanji komad, ima na sredini pravilnu četvrtastu rupu dok je na jednoj od kraćih strana profiliran. Ta tri klesana komada zajedno s južnim profilom zida 9 zatvaraju taj mali pravokutni prostor čija je funkcija mogla biti skupljanje vode.

Slika 15. Pogled iz južnog krila samostana na istočni dio klaustra (foto V. Barac)

Potvrđeno je da je klaustar s istočne i zapadne strane bio određen opečno popločenim hodnicima. Takav hodnik se nalazio i s njegove južne strane.²⁴ Postojanje takvog hodnika na sjevernoj strani ostalo je i nakon ovih istraživanja nepotvrđeno.

²⁴ Hodnik je dimenzijama uklopljen u postojeći barokni hodnik, a njegovo srednjovjekovno opečno popločenje

je i danas je vidljivo u sondi koju je istražio Z. Balog u prizemlju istočnog dijela južnog krila baroknog samostana.

U istraženim dijelovima dvorišta pronađena je i veća količina (32 komada) kamenih nalaza. To su fino klesani arhitektonski detalji, mahom dijelovi konzola i rebara. Na nekim dijelovima je ostala sačuvana izvorna boja. Prevladava tamno crvena, koja je na gotovo svim komadima nekoliko puta prebojavana bjelkastim i žućkastim slojevima boje, dok je samo na jednom većem profiliranom komadu (dovratnik ili doprozornik) ostala sačuvana crna boja. Svi kameni nalazi su fotodokumentirani i pohranjeni u improvizirani lapidarij (slika 16 – 18). Na isto mjesto dopremljeni su i kameni nalazi (18 komada) pronađeni u sklopu ranijih istraživanja (SUPRPMO, Balog) koji su također fotodokumentirani.

Slika 16 –18. Izbor iz kamenog materijala (foto R. Šako)

Osim ovog iznimno bitnog arhitektonskog kompleksa te kamenog materijala nađena je veća količina arheoloških predmeta koji će pridonijeti stvaranju sveobuhvatnije slike života u samostanu kako u srednjovjekovnom, tako i u novovjekovnom razdoblju. Osim nekoliko komada bakrenog i srebrnog novca te medalja, nađena je i veća količina kasnosrednjovjekovne grublje keramike, kao i veći broj fragmenata finijeg stakla (uglavnom grla boca i bočica te dna finijih šalica). Posebno treba izdvojiti veću količinu pećnjaka bogato ukrašenih florealno – faunalnim ornamentima.

Treba spomenuti i problem zaštite istraženog ziđa. Gotički samostan bio je sazidan mahom od vapnenca osrednje kvalitete iz obližnjeg kamenoloma u Očuri koji je veoma podložan propadanju. Nakon istraživanja SUPRPMO je zaštitio zidove terpapirom. Budući da je to po sastavu bitumenizirani karton (odnosno folija na polimersko – bitumeniziranoj bazi), svoja prava zaštitna svojstva može postići tek zagrijavanjem. Dakako, takav postupak na ovakvom tipu podloge nije bio moguć. Tridesetak godina kasnije dobili smo iznimnu priliku vidjeti kako ta metoda zaštite djeluje u praksi na samome materijalu. Već spomenuta loša kvaliteta kamena te nerevezibilnost korištenog zaštitnog materijala prouzročili su rasipanje znatnog dijela ziđa, pri čemu je uništeno od 20 do čak 40 cm njegovog gornjeg sloja (slika 19 – 24). Zidovi su nakon ovih istraživanja prekriveni smeđom zemljom koja je dovoljno porozna tako da neće zadržavati suvišak oborinske vode koja bi mogla eventualno prouzročiti daljnje propadanje.

Jedino je površina gotičkog klaustara zaštićena izolacijskim materijalom kako bi se u slučaju prezentacije tog dijela samostana znatno ubrzali ponovni radovi na otpavanju (u slučaju da se ne realizira prezentacija, zaštitni materijal je vrlo lako ukloniti zahvaljujući njegovoj krutosti). Ko-

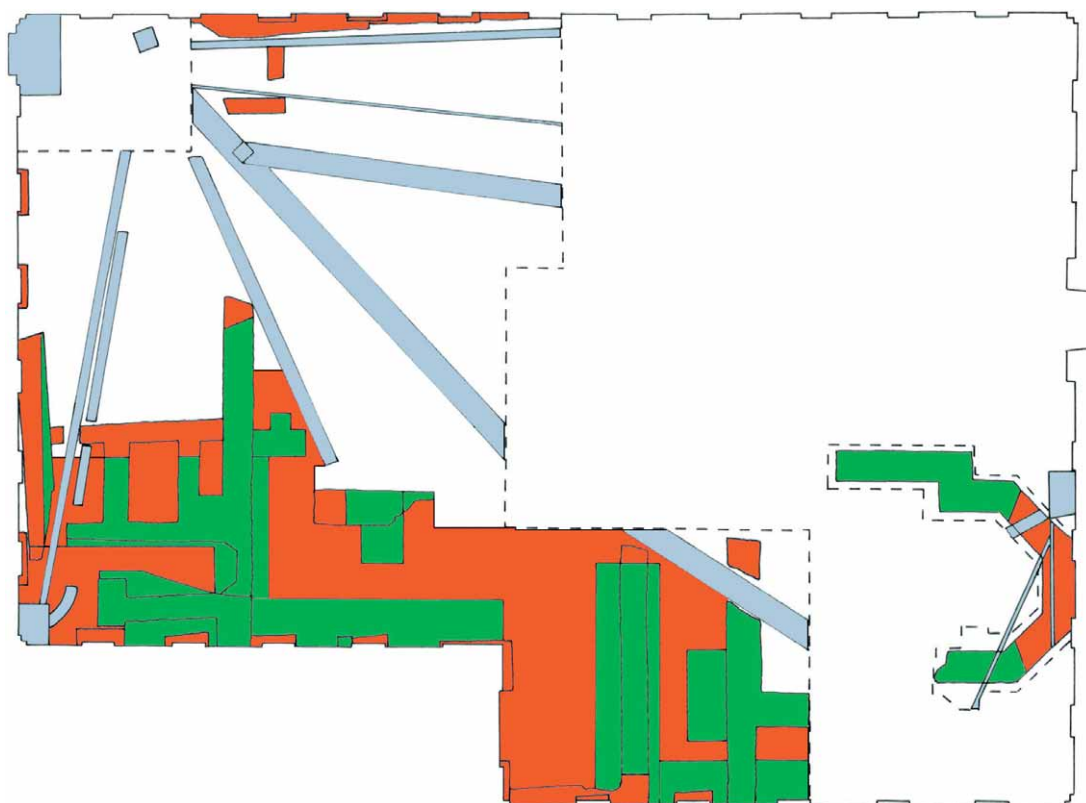
rišteni materijal je čepasta folija (membrana) koja se u graditeljstvu upotrebljava za zaštitu temelja i zidova u zemlji. Načinjena je od polietilena visoke čvrstoće (HDPE) i ima izvrsna svojstva (ne trune, otporna je na pritisak, kidanje i udarce, nelomljiva je, temperaturno je vrlo stabilna te je postojana na kemikalije, gljivice, bakterije i korijenje).

*Slika 19 – 24. Zid prije, za vrijeme i nakon uklanjanja SUPRPMO zaštite (terpapier)
(foto M. Radigović)*

5. ZAKLJUČAK

Arheološkim radovima 2003. i 2004. god. istražen je cijeli zapadni dio i južna polovica istočnog dijela dvorišta bivšeg pavlinskog samostana. Neistražen je ostao sjeveroistočni kvadrant dvorišta.²⁵ U ove dvije godine istraživanja učinjeni su bitni pomaci u poznavanju srednjovjekovne faze lepoglavskog samostana čime su nadopunjeni rezultati SUPRPMO-a istraživanja 1972 – 1974. god. (prilog 10).

Prilog 10. Tlocrt dvorišta s ucrtanim strukturama:
SUPRPMO (zeleno), HRZ (crveno), recentna infrastruktura (sivo)

U zapadnom dijelu samostana istražen je pravokutni, opečno popločeni hodnik koji je s istočne strane poligonalno zaključen. Na istočnoj strani spojen je pragom s 20 cm nižim zapadnim hodnikom klaustura. S južne strane određen je prostorom koji su češka istraživanja definirala kao pravokutnu prostoriju. Korigiran je SZ kut te prostorije koji je ranije imao manji pravokutni istak na zapadnom profilu (na koji se u rekonstrukcijama nastavljao pretpostavljeni zapadni pročelni zid). Ustanovljeno je da se podnica nastavlja ispod zapadnog krila samostana čime se dobila nova slika o najzapadnijem zidu, odnosno pretpostavljenom zapadnom krilu samostana. Ovim nalazom više ga nije moguće u povezati s južnijom prostorijom u jednu cjelinu, bar ne u prizemnom nivou. Sa sje-

²⁵ SUPRPMO je istražio dvije sonde u sjevernom dijelu dvorišta. Sonda D bila je smještena uz sjeverno krilo samostana. Sonda L postavljena je u smjeru I-Z po dužini

dvorišta. Prema tlocrtu i tekstualnom dijelu dnevnika u obje sonde nije bilo nikakvih nalaza.

verne strane hodnika istražen je zidni sklop po dužini određen s dva temelja (položeni S – J) koje okomito povezuju dva kraća paralelna temelja (položeni I – Z). Prostor između njih odijeljen je s dva kratka okomita zida. Tlocrtno se tako dobiva shema od 3 manja pravokutna prostora. Pitanje je da li se oni mogu povezati u jednu cjelinu: zidovi su različitih struktura i dubina temeljenja, a problem je korespondiranje s dvije podnice istih pozicija ali različitih niveleta. Sjeverni dio zapadnog samostanskog krila ostao je nedefiniran jer je prostor uništen infrastrukturom.

Detaljno je istražen i dokumentiran zapadni, opečno popločeni, hodnik klaustra. Njegov južni dio vidljiv je u prizemlju zvonika gdje se spaja s južnim hodnikom. Kako je zid koji ga definira prema klaustru sačuvan u minimalnom opsegu, širina mu se može odrediti samo prema dimenzijama istočnog hodnika. Dodatni problem je opečno popločenje koje se nastavlja sa sjeverne strane tog sačuvanog zida, no taj nastavak bi se mogao pripisati nekoj kasnijoj intervenciji kada samostan više ne funkcionira u izvornoj srednjovjekovnoj shemi. Podnica je ostala sačuvana do sjevernog praga na zapadnom zidu hodnika.

Istražen je temelj zida koji se definira kao dio južnog zida pretpostavljenog sjevernog hodnika. Kako je zid sačuvan u tragovima, njegovu poziciju i smjer određuje sjeverni klaustarski kanal za odvodnju oborinske vode. Prostor dvorišta sjeverno od tog zida do sjevernog krila baroknog samostana u potpunosti je devastiran.

U cijelosti je istražen nenatkriveni dio klaustra s decentriranim zdencem (osim JZ kuta nad kojim se nalazi temelj zvonika). Definirano je popločenje sitnijim lomljenjem kao i sustav pripadajućih kanala na sjevernoj, istočnoj i južnoj strani. Određeni su južni i istočni zid koji zatvaraju dvorište.

Definiran je istočni hodnik koji je drugačije sheme popločenja od zapadnog i južnog hodnika. Na sjevernom dijelu hodnika pozicioniran je jedini nađeni prolaz odnosno komunikacija s 20tak cm nižim dvorištem. Hodnik je s istočne strane određen temeljem za koji se pretpostavlja da je zapadni pročeli zid kapele odnosno kapitularne dvorane. Potvrda u vidu portala je izostala jer je upravo na tom mjestu temelj presječen svođenim kanalom. Južni nastavak tog zida određivao bi zapadni zid pretpostavljene sakristije uz čiju istočnu stranu je nađeno neobično duboko temeljeno i široko proširenje. Iako je u skladu s dnevnim potrebama redovnika i samostanskog života logično je pretpostaviti sakristiju kao poveznicu kapele/kapitularne dvorane i crkve, nisu nađeni elementi koji bi to potvrdili.

Jedini definiran prostor u istočnom krilu samostana je kapela odnosno kapitularna dvorana (građevina pretpostavljeno pravokutnog broda koja je na istoku zaključena poligonalnom apsidom). Apsida je istražen u cijelosti zajedno s četiri baze službi iz čega se može zaključiti da je prostor svetišta bio svođen. Iako je istražen samo mali dio podnice na južnom dijelu svetišta, može se pretpostaviti da je bilo izdignuto u odnosu na popločenje hodnika bar za jednu stepenicu. Pitanje nepostojanja lijevog ramena apside može se objasniti suvremenim građevinskim zahvatima. I dalje ostaje pitanje potvrde organizacije broda. Iako prostor sjeverno i južno od kapele nije istraživana, iz tlocrta se vidi da je njen tjemeni zid znatno istureniji prema istoku od crkvene apside. Također valja uzeti u obzir njene dimenzije koje su vrlo slične s crkvenim svetištem.

Pitanje sjevernog samostanskog krila ostalo je otvoreno. Moguće je jedino pretpostaviti postojanje sjevernog hodnika klaustra na osnovu sjevernog prolaza na zidu 4 i opečne podnice zapadnog hodnika koja se proteže sve do tog otvora. Potvrdu tog hodnika treba tražiti u dokumentaciji čeških istraživanja u kojoj se spominje nalaz podnice na pretpostavljenom mjestu hodnika. Sjeverno krilo, odnosno sjeverni hodnik klaustra je u većoj mjeri uništio i barokni bunar zidan od masivnog kamena klesanca koji se nalazi na sjecištu dijagonala baroknog dvorišta.

Istraživanjima uz sjeverno krilo baroknog samostana definirana su tri temelja koji najvjerojatnije zatvaraju manji pravokutni prostor. Ostalo je otvoreno pitanje da li istražni zidovi pripadaju Korvinovom fortifikacijskom sustavu koji se spominje u povijesnim izvorima ili je pak dio sjevernog krila samostana.

Istraženim strukturama srednjovjekovnog samostanskog kompleksa sa sigurnošću se mogu rekonstruirati klaustar (dvorište s decentriranim zdencem te dijelovi zapadnog, istočnog i južnog hodnika), južno krilo određeno crkvom te kapela odnosno kapitularna dvorana. Tlocrtna organizacija zapadnog krila se može odrediti samo okviro ali i dalje bez sjevernog dijela tog krila. Istočno krilo definirano je kapelom, no niti njegov sjeverni kraj ne može se sa sigurnošću zatvoriti bez dodatnog istraživanja tog dijela dvorišta. Gotovo potpuna nepoznanica ostaje sjeverno krilo te se samo može pretpostaviti da je postojao sjeverni opečno popločeni hodnik. U narednim istraživanjima treba uzeti u obzir brojne pregradnje u periodu do izgradnje baroknog samostana (za čiju izgradnju je korišten građevni materijal ali i temelji starog samostana) kao i mnoge novovjekovne i suvremene građevinske intervencije koje su nepovratno uništile neke od ključnih podataka bez kojih rekonstrukcija srednjovjekovnog samostanskog korpusa ne može biti potpuna.

POPIS KRATICA

SUPRPMO – Státní ústav pro rekonstrukce památkových mest a objektù v Praze, Československo.

IZVORI

BENGER, N. s.a. – *Synopsis historico-chronologica monasterii Lepoglavensis ordinis S. Pauli primi eremitaie provinciae Croatico Slavonicae*.

DOČKAL, K. 1953 – *Povijest pavlinskog samostana Blažene Djevice Marije u Lepoglavi*. (HAZU arhiv; rukopis, svezak 1-A i B) 1953:156–184

EGGERER, A. 1663. *Fragmen panis corvi protoeremitici seu Reliquiae Annalium eremi-coenobiticorum Ordinis s. Pauli primi Eremitae*. Viennae, 1663.

GRUPA AUTORA 1973 – *Arheologija 1* (elaborat). Prag, 1973

KRČMAR, F. s.a. – *Liber memorabilium parochiae Lepoglavensis*. HAZU arhiv (prijevod, župni ured u Lepoglavi).

KRIŠKO, J. 1967 *Historijski pregled i sadašnje stanje problema župne crkve i župnog dvora RK župe Lepoglava*. (rukopis) Varaždin, 1967: 1–21.

LITERATURA

BALOG, Z.

1993.a – Novo lice Lepoglave. *LZ*, 1992/1993: 7–21.

1993.b – Geneza izgradnje lepoglavskog samostana i crkve Svete Marije – reinterpetacija pavlinskih izvora. *LZ*, 1992/1993: 173–185.

1995. – Znaci klesara i druge klesarske oznake u gotičkoj Lepoglavi. *LZ*, 1994/1995: 99–119.

1996. – Arheološka istraživanja u Lepoglavi 1990/1991 (1993). *LZ*, 1995/1996: 21–46.

1997. – Klaustar pavlinskog samostana u Lepoglavi. *Peristil*, 39/1997: 85–92.

2004. – Lepoglavsko – ptujkogorska grupa i uloga Hermanna Celjskog u difuziji parlerijanske gotike u Hrvatskoj *Zbornik 1. kongresa hrvatskih povjesničara umjetnosti*. Zagreb, 2004: 47–59: Institut za povijest umjetnosti,

- HORVAT, Z. 1982. Gotička arhitektura pavlinskog samostana u Lepoglavi. *Kaj – Graditeljsko nasljeđe (Lepoglava III)*, 5/1982:3–35.
- HORVAT, Z. 1989. Srednjovjekovna arhitektura pavlinskih samostana u Hrvatskoj. *Kultura pavlina u Hrvatskoj 1244–1786*. Zagreb, 1989: 95–111.
- KAUK, R. 1895. *Poviest Lepoglave*. Vukovar, 1895.
- KLAIĆ, V. 1908. Osnutak manastira Lepoglava i povjest njegova u XV. stoljeću. *VKDAZ*, 10/1908: 56–184.
- SZABO, Gj. 1919. Spomenici kotara Ivanec. *VHAD*, NS, 14/1915–1919: 22–98.
- ŠIMEK, M. 1993. Arheološka topografija Lepoglave i okolice. *LZ* 1993/1994:111–123.

SUMMARY

ARCHEOLOGICAL EXCAVATIONS IN THE COURTYARD OF THE FORMER PAULINE MONASTERY IN LEPOGLAVA

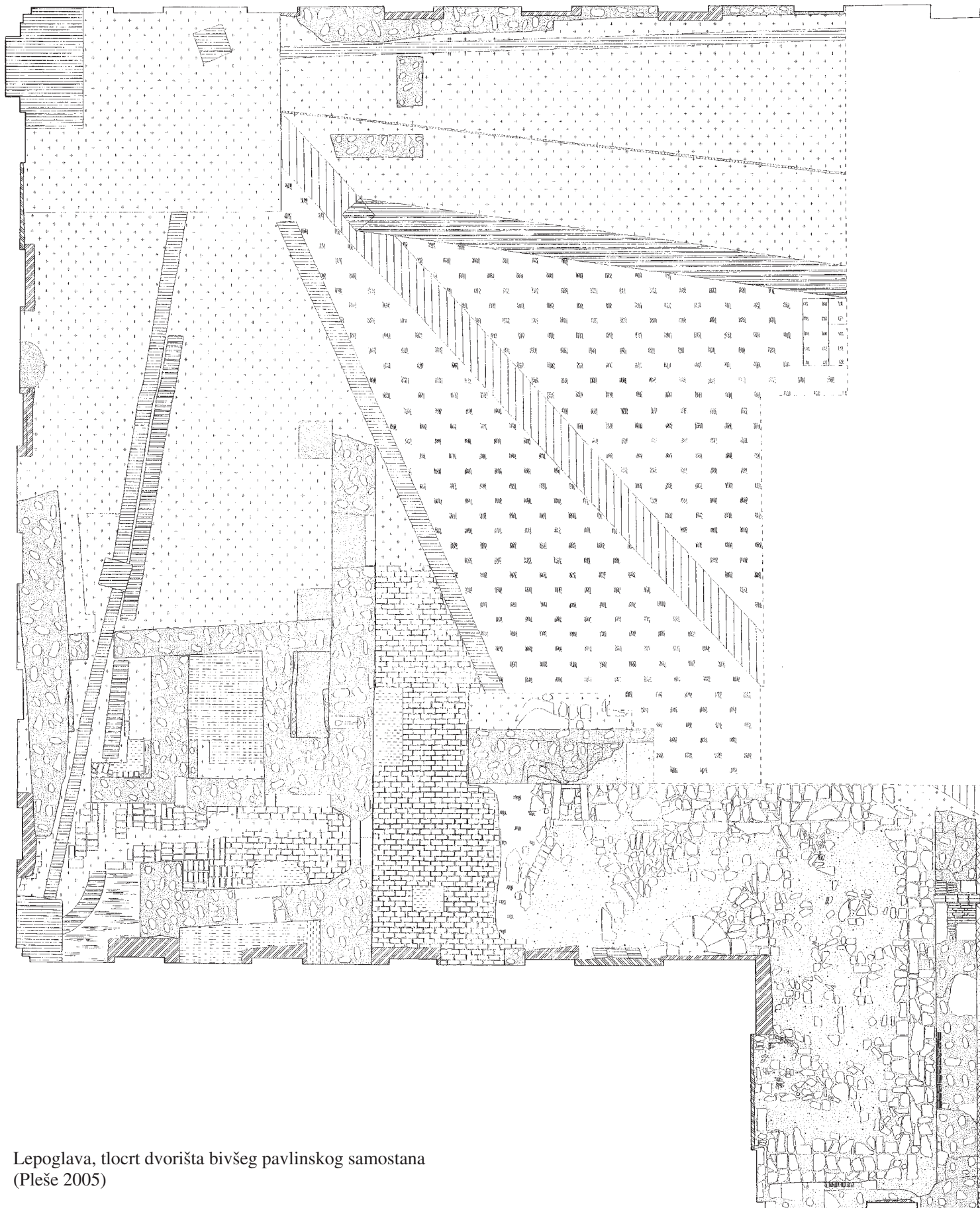
The archeological excavations in the courtyard of the former Pauline Monastery in Lepoglava began in 2003, and continued until 2004. They were part of extensive conservation works in the entire monastery complex. Their focus was determining the medieval phase of the Lepoglava Monastery.

Initial investigations of the site were carried out by the Czech institute SUPRPMO (Státní ústav pro rekonstrukce památkových měst a objektů v Praze, Československo) from 1972 to 1974, and included conservation procedures especially in the church, but also on accessible parts of the monastery and courtyard. Twenty years later, lesser investigations were carried out by Z. Balog from 1991 to 1993, mainly on the ground floor of the baroque monastery's south wing.

Archival records show that this Gothic monastery was built in at least two stages, the first being in the time of Count Herman of Celje (Cilli; around 1400), and the second in the time of John Corvinus (after the Turks burnt it down in 1481). As a result of research it is now clear that the monastery dates from the fifteenth century, but was reconstructed and renovated several times, not only in the 15th and 16th centuries (because of the Turkish invasions), but also during 17th and 18th century until its closure in 1786.

We can confirm with certainty that the Gothic monastery complex was built around the square-shaped inner cloister. The cloister corridors on the east, west and south side are defined by the brick pavements. The east wing of the monastery has only been partially investigated. We do not know how it corresponded with the pre-supposed north wing, nor with the south wing, but on the place where it stood a chapel or a capitular hall has been located. During excavations in the west wing the remains of its south side with a corridor and enclosing walls were found. The north corridor has not been determined, nor has the north monastery wing. The only surviving remains in the north part of the cloister have also not yet been clearly identified, which raises a question whether they were actually a part of the monastery wing or served for the purposes of military defense. The south wing of the Gothic monastery was defined by the position of the church and the partially excavated corridor.

Rukopis primljen: 3.VIII.2005.
Rukopis prihvaćen: 18.VIII.2005.

Lepoglava, tlocrt dvorišta bivšeg pavlinskog samostana
(Pleše 2005)

N

LEGENDA

	KAMEN KLESANAC
	KAMEN LOMLJENAC
	PODNA OPEKA
	ZIDNA OPEKA
	TEMELJI ZIDOVA
	BATUDA
	SMEĐA ZEMLJA
	SMEĐA ZEMLJA POMIJEŠANA SA ŠUTOM
	PODLOGA POPLOČENJA KLAUSTRA
	PODLOGA PODA 1
	PODLOGA PODA 2
	PODLOGA PODA 3
	PODLOGA PODA 4
	OPEČNI SVOĐENI KANAL
	OPEČNI KANAL
	BAZE LEZENA SAMOSTANSKIH KRILA
	ZASIP IZMEBU BAZA LEZENA
	BETON
	INSTALACIJE 1
	INSTALACIJE 2
	RUB SONDE

